

La Lectora

REVISTA DIGITAL DE CRÍTICA LITERÀRIA

Libres Cultura #ProjecteCarner Nosaltres Contacte Subscripció

Serés i la casa del demiürg

LLIBRES / NARRATIVA / 9 FEBRER, 2021

A *La Lectora* sabem que llegir és tornar-hi infinites vegades.

Aquí també pots veure què ha escrit Artur Garcia Fuster
sobre *La casa de foc* de Francesc Serés.

Començo a escriure encara sorpresa per la quantitat de vegades que, a propòsit de la publicació *La casa de foc*,¹ periodistes i no periodistes han recordat a Francesc Serés que (JA) feia sis anys de la seva darrera novel·la. Desconec si a ell, aquest èmfasi temporal —per bé que pugui semblar anecdòtic— li ha incomodat tant com a mi, fins al punt —i exagero ben intencionadament— que jo ho he arribat a sentir, a voltes, com si estiguessin cometent un sacrilegi. Suposo que aquí també s’hi entremesclen moltes qüestions. Qüestions que passen, per una banda, per la frenesia mediàtica i col·lectiva que oscil·la entre l’alleugeriment de l’espera lectora i l’expectació editorial per saber quantes setmanes es mantindrà en la llista de llibres més venuts de ficció en català; i per l’altra, per la celebració premial, però sobretot literària, que comporta que un autor com Serés hagi escrit una *nova* novel·la. He de reconèixer que tal incomodat, més enllà de provenir del rebuig recurrent als *tempos* contemporanis de producció de novetats *delquesigui* que es pugui vendre, sorgeix més aviat com a resultat de la relació d’afectivitat que servidora ha establert amb la novel·la, i més concretament, amb la seva ralentitzadora i, fins i tot, balsàmica, temporalitat. Temporalitat que contrasta directament tant amb la dinàmica esquizofrènica del món actual com amb la frustració d’aquesta pandèmia letàrgica; i que és, alhora, ben característica de les grans narracions, d’aquelles que no vols que s’acabin mai, perquè aconseguen, precisament, suspendre (*també*) el pas del temps.

D’ençà de la seva publicació el mes de novembre se n’han dit moltes coses de *La casa de foc*. Se l’ha catalogada com la millor novel·la de l’any 2020, i fins i tot hi ha qui ha profetitzat que també ho serà del 2021. I qui sap si potser també de la dècada. El que és clar, grandiloqüències comparatives al marge, és que l’ambició literària de Serés, aquella que té clar que està fent una aportació que perdurarà, rau en totes i cada una de les pàgines que ha escrit. I sense tenir gaire clar si és això el que converteix la novel·la en un clàssic contemporani —els lectors del demà ho diran—, el que sí que és indiscutible és que som davant d’una gran obra literària, que emergeix com una part més de la totalitat cosmogònica de la narrativa de Serés, en què ressonen pulsions antropològiques i temàtiques que ja havíem vist anteriorment; i a l’encop, que es constitueix com un univers literari propi que tant s’expandeix cap enfora com s’irradia a si mateix.

La novel·la, ubicada a la vall del Ser, s'articula a partir de la tensió dialèctica entre el local i el global, que Serés ens presenta, igual que ja ho havia fet amb l'espai de la Franja, com una invitació a pensar la complexitat del món des d'un espai «tan petit i tan aïllat com el Sallent», que és capaç de condensar-ho tot: des de l'impacte dels fluxos migratoris transnacionals, a la crisi econòmica que va començar arran de l'esclat de la bombolla immobiliària, passant per les trames de corrupció i d'especulació que la van originar. La cosa interessant, però, és analitzar l'habilitat amb què l'escriptor pren aquella matèria primera amb la qual es va trobar (el paisatge mil·lenari garrotxí, les històries de vida dels habitants de la zona, el context de la crisi, etc.) i l'eleva a una dimensió, no només literària, sinó mitològica. Dit en altres paraules, el que fa Serés és dotar les històries que ja hi havia allà, amb un seguit d'instruments simbòlics que els atorguen forma i aspecte de gran relat; relat, a més, d'aspiracions bíbliques. Tant és així, que dos dels protagonistes principals, en Jordi i la Mar de Can Sol, avi i néta respectivament, són saurins, individus dotats amb el do, quasi diví, de trobar aigües subterrànies. En aquest sentit, en Jordi és presentat com una mena de profeta, de Moisès contemporani, que té la capacitat de veure tot allò que a la resta se li escapa:

Encara que en Jordi ens avisés de la catàstrofe que havia de venir, intentàvem fer veure que no el sentien. La nostra vida no podia ser més austera, de fet, què havia de canviar? Tampoc no ens havíem alegrat tant durant el temps de bonança, no, però el que venia era diferent. (p. 377)

Aquesta dimensió teleològica de la novel·la, indispensable per a la construcció d'una cosmogonia pròpia, regida per unes lleis i uns engranatges particulars, es veu reforçada per altres elements i referències simbòliques, com ara la comparació de la Mar amb la Mare de Déu (p. 329), la composició trinitària de la família de Can Sol o el sentit de comunitat que expressen diversos personatges com a conseqüència de l'aïllament geogràfic que pateixen: «Aquí estem deixats de la mà de Déu, aquí la gent s'ha d'ajudar» (p. 75). Comunitat dins la qual el narrador anònim, personatge en crisi previ a *la crisi*, que arriba a la vall com un naufrag desvalgut i de manera forçada, perquè no es pot permetre pagar un lloguer a Olot, s'hi anirà integrant i passant diverses proves, a mode de ritual de pas.

D'aquesta manera, l'exercici literari de Serés es construeix conradianament a partir d'uns engranatges narratius que es revelen i desmenteixen a si mateixos, a parts iguals, que apellen així a la complexitat intrínseca de la condició humana, i que situen el lector en una posició moralment incòmoda i el forcen a emetre els seus propis judicis. És un exercici que, a més, presenta nombroses ressonàncies no només amb el conjunt d'obres anteriors de l'autor —pensem en *La pell de la frontera* (2014), evidentment, però també amb *La matèria primera* (2007) o *La força de la gravetat* (2006)—, sinó també, i especialment, amb obres com *La pastoral catalana* (2010) o el *Desertor en el camp de batalla* (2013), de Julià de Jòdar, o amb la recent *Ca la Wenling* (2020), de Gemma Ruiz. Mentre que amb el primer hi comparteix la voluntat d'enregistrar el canvi d'era que va suposar l'esclat de la bombolla immobiliària a nivell global, amb Ruiz coincideixen en l'interès radical per l'*Altres*, en un moment també de crisi humanitària i de replegament de fronteres a escala mundial. El que sorprèn, però, més enllà de les coincidències temàtiques, és la facilitat amb què *La casa de foc*, i els elements que la componen, invoca i convida a visitar totes aquestes altres novel·les: des del fred que travessa l'obra com un element de contrast simbòlic, però sobretot material, que ens recorda constantment els orígens socials del protagonista, i la seva condició —com els personatges jordians— dislocada. Passant per la boira, *aquella boira espessa*, que es barrejava amb l'eufòria desfermada dels anys de bonança i de la, també, bombolla ideològica en la qual gairebé tothom estava immers. Boira que, al seu torn, també remet al clima huracanat, fins i tot apocalíptic, indubtablement profètic, que travessa tota *La pastoral catalana*. Sense oblidar tampoc l'articulació d'una veu narradora que s'anonimitza, de manera quasi anàloga a com ho feia la narradora de Ruiz a *Ca la Wenling*, en un gest d'atenció i d'escolta cap als altres, que defuig de qualsevol intent d'usurpació, i que el mateix temps, ens introdueix i ens permet formar part de la comunitat.

Aquesta és, doncs, una possible aproximació —en xarxa i enxarxada— a *La casa de foc*, que parteix de l'escalf tan màgic com pertorbador que es desprèn de la seves pàgines. El mateix escalf que, sens dubte, et fa sentir també part d'alguna cosa superior. I ho fa amb tot el pes i tota la consistència de ser una gran novel·la, d'aquelles que tot ho illumina, i que jo diria que, en temps com els d'ara, però sobretot pels que vindran, fan més falta que mai.

Si voleu crítica literària catalana de qualitat i independent, subscriuiu-vos [aquí](#) a *La Lectora*. Amb el vostre suport feu possible que la revista es consolidi i pugui créixer.

1. Serés, Francesc (2020). *La casa de foc*. Barcelona: Proa. [🔗](#)

ETIQUETES: [EDITORIAL PROA](#) [FRANCESC SERÉS](#) [GARROTXA](#) [OLOTT](#) [PREMI PROA DE NOVEL·LA](#)

Sant Celoni (1994). Grau en Estudis Literaris UB, Màster Construcció i Representació d'Identitats Culturals, entre la UB i la Albert-Ludwig-Freiburg Universität. És investigadora predoctoral del grup de recerca Literatura Catalana, Món Editorial i Societat (LiCMES) de la UOC, amb una tesi sobre els imaginaris de la precarietat en el context postcrisi dins la narrativa catalana actual. Membre del consell de redacció de *Caràcters*.

Articles relacionats

Salvatge foc

Llaurar la pàgina

Sempre és tard: l'obra mestra de Maria Josep Escrivà

[Llibres](#)
[Cultura](#)
[Nosaltres](#)
[Contacte](#)

© LA LECTORA
hola@lalectora.cat

Amb el suport de l'Ajuntament de
Barcelona (ICUB, 2019)

Política de privacitat

Copyleft

© LA LECTORA 2018